

<http://dx.doi.org/10.18778/8088-490-8.06>

„Zielone” miejsca pracy w ujęciu sektorowym gospodarki

Łukasz KozarDoktorant, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny,
Katedra Pracy i Polityki Społecznej

Streszczenie

W artykule zidentyfikowano szczególnie istotne sektory gospodarki dla tworzenia „zielonych” miejsc pracy. Są to takie miejsca pracy, które przenoszą na grunt praktyki gospodarczej teoretyczne założenia idei zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Przyczyniają się, więc do przekształcania brązowej gospodarki (obecny stan) w zieloną gospodarkę (docelowa przyszłość). Zidentyfikowane sektory, jako kluczowe dla tworzenia „zielonych” miejsc pracy porównano z obecnie obowiązującą klasyfikacją działalności w Polsce (PKD 2007). W wyniku zestawienia uzyskano sekcje i działy gospodarki, w których należy spodziewać się intensywnego tworzenia „zielonych” na obecnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. Ponadto na podstawie dotychczas przeprowadzanych badań zielonej gospodarki w Polsce zostały zdiagnozowane kluczowe wady oraz zalety ujęcia sektorowego w badaniach ilościowych oraz jakościowych „zielonych” miejsc pracy.

Wstęp

Współcześnie liczne państwa oraz ich związki (np. Unia Europejska) za priorytetowy punkt swojego dalszego rozwoju uznały dążenie do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Definiowany jest on, jako rozwój, który zaspokaja potrzeby obecnego pokolenia bez

umniejszania szans na ich realizację przez przyszłe pokolenia¹. Idea ta ma nie tylko na celu zapewnienie dalszego rozwoju gospodarczego, ale przede wszystkim wypracowanie jego odpowiedniej, jakości². Chodzi przede wszystkim o minimalizację negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko naturalne poprzez odpowiednie stymulowanie do zmian wzorców konsumpcji i produkcji³.

Dla zachowania trwałości zachodzących zmian w pierwszej kolejności musi dojść do wzrostu świadomości ekologicznej społeczeństwa. Istotny wpływ na kształtowanie takiej świadomości ma państwo rozumiane poprzez organy jego władzy. Odpowiednio ukształtowany system edukacji oraz ustawodawstwo wywierające nacisk na wzrost ochrony środowiska i kształtowanie się zachowań konsumentów w sposób istotny stymulują zmiany w zachowaniu się społeczeństw w zakresie środowiskowym.

Świadomość społeczeństwa w zakresie ekologicznym jest bardzo istotna dla trwałej implementacji założeń koncepcji zrównoważonego rozwoju w praktykę życia społeczno-gospodarczego. Aspekty związane z kształtowaniem świadomości społeczeństwa, pomimo dużej roli, jaką odgrywają w zachodzących przemianach społeczno-gospodarczych, jak wykazują badania, są bardzo często pomijane w analizach⁴. Przyczynę tego należy dopatrywać w tym, iż ekonomiści rzadko odnoszą się do kwestii etycznych, gdyż nie sposób ich uniwersalnie wartościować (są w większości przypadków niemiarodajne)⁵.

Filozoficzno-teoretyczne cele idei zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego na gruncie praktyki gospodarczej realizowane są poprzez wspieranie rozwoju modelu gospodarczego charakteryzującego się lepszą, jakością niż dotychczasowy, czyli poprzez stopniowe budowanie tzw. zielonej gospodarki⁶. Osiągnięcie takiego stanu ze względu na wielość oraz złożoność zmian, do jakich musi dojść w sposobie gospodarowania trudno określić w perspektywie czasowej. Niemniej jednak na

¹ ONZ, Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, www.un-documents.net/our-common-future.pdf [dostęp online: 10.04.2016].

² P. Trzepak, *Geneza i istota koncepcja rozwoju zrównoważonego*, [w:] P. Trzepak (red.), *Zrównoważony rozwój – wyzwania globalne*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków, 2012, s. 18–27.

³ L. Gawor, *Wizja nowej wspólnoty ludzkiej w idei zrównoważonego rozwoju*, „Problemy Ekorozwoju”, 2006, vol. 1 no 2, s. 61.

⁴ A. Skowroński, *Zrównoważony rozwój perspektywą dalszego rozwoju cywilizacyjnego*, „Problemy Ekorozwoju”, 2006, vol. 1 no 2, s. 52–53.

⁵ G.J. Stigler, *The Economist as Preacher*, [w:] *The Economist as Preacher and Other Essays*, The University of Chicago Press, Chicago, 1982, s. 3.

⁶ M. Burchard-Dziubińska, *Rozwój „zielonej” gospodarki*, [w:] M. Burchard-Dziubińska (red.), A. Rzeńca (red.), D. Drzazga (red.), *Zrównoważony rozwój-naturalny wybór*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 2014, s. 148–151.

obecnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego można stwierdzić, iż najważniejszym elementem, który przyczynia się do tworzenia zielonej gospodarki są tzw. „zielone” miejsca pracy (zwane dalej w skrócie ZMP). Tak specyficzne miejsca pracy charakteryzują się lepszą, jakością niż dotychczasowe tradycyjne miejsca pracy. Przyczyniają się przede wszystkim do wzrostu zasobooszczędności produkcji oraz do zmniejszania negatywnego wpływu podmiotów gospodarki narodowej na środowisko naturalne, czyli do stopniowego „zazieleniania” się gospodarki. Przez zasobooszczędność należy rozumieć minimalizację zużycia zasobów w produkcji niezmniejszającą trwałości oraz jakości wyprodukowanych dóbr.

Dokładne oszacowanie liczby „zielonych” miejsc pracy, pomimo podejmowanych licznie prób, pozostaje wciąż kluczowym wyzwaniem badawczym⁷. Dzieje się tak, ponieważ dotychczas prowadzone analizy różnie interpretują samo pojęcie ZMP oraz wskazują na odmienne, często wzajemnie się wykluczające powiązane z nimi obszary badawcze. Celem niniejszego artykułu jest wskazanie sektorów oraz działów gospodarki, do których w pierwszej kolejności należy kierować badania w zakresie poznania ilościowych i jakościowych aspektów „zielonych” miejsc pracy. Obszary te są uznawane w niniejszym opracowaniu, jako te, na których na obecnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego zachodzą najintensywniejsze przeobrażenia podejmowanej działalności gospodarczej w kierunku zrównoważonego rozwoju. Zostaną także wskazane kluczowe wady oraz zalety podejścia sektorowego w badaniach ukierunkowanych na oszacowanie liczby ZMP w gospodarce. Aspekt ten zostanie przedstawiony na podstawie wybranych, dotychczas przeprowadzonych badań zielonej gospodarki w Polsce.

Rola „zielonych” miejsc pracy w przemianach gospodarczych

„Zielone” miejsca pracy stanowią nierozzerwalną część zielonej gospodarki, czyli takiej, którą według Komisji Europejskiej należy utożsamiać z niskoemisyjną i zasobooszczędną gospodarką, która zapewnia wzrost, tworzy miejsca pracy i likwiduje ubóstwo poprzez inwestowanie i ochronę kapitału naturalnego, od którego zależy w długim okresie przetrwanie planety⁸. Definicja ta nawiązuje do objaśnienia zielonej gospodarki sformułowanego przez Program Środowiskowy ONZ (UNEP). W myśl wspomnianej agendy ONZ zieloną gospodarkę należy rozumieć, jako

⁷ A. Kassenberg, A. Śniegocki, *W kierunku niskoemisyjnej transformacji rynku pracy*, Instytut na Rzecz Ekorozwoju, Warszawa, 2014, s. 3–4.

⁸ Komisja Europejska, *Plan działania na rzecz zasobooszczędnej Europy*, Bruksela, 2011, www.eur-lex.europa.eu [dostęp online: 10.04.2016].

taką, która wpływa na wzrost dobrobytu ludzi i równość społeczną, jednocześnie zmniejsza ryzyko środowiskowe i zużycie zasobów naturalnych⁹. Stąd też zielona gospodarka z jej kluczowym elementem, jakim są „zielone” miejsca pracy stanowi podstawowy instrument dla realizacji celów zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

W literaturze przedmiotu wciąż nierozwiązaną kwestię jest opracowanie uniwersalnej definicji „zielonych” miejsc pracy. Dotychczasowe, w głównej mierze teoretyczne wywody nad tym pojęciem doprowadziły, jak zostało to już wcześniej wskazane, do sformułowania licznych, często wzajemnie się wykluczających definicji. Cechą wspólną konstruowanych koncepcji jest uwzględnianie w nich w sposób bezpośredni, bądź też pośredni wpływu takich miejsc pracy na środowisko naturalne. Ocena taka dokonywana jest w odniesieniu do lokalnego środowiska naturalnego.

Wspomniane różnice między objaśnieniami, czym są „zielone” miejsca pracy wynikają z uwzględniania różnych sektorów gospodarki, jako obszarów dla tworzenia tak specyficznych miejsc pracy. Brak konsensusu w tym zakresie znacząco wpływa na możliwość porównywania danych dotyczących liczby miejsc pracy związanych z zieloną gospodarką (w szczególności ZMP) otrzymywanych przez różnorodne ośrodki badawcze¹⁰. Stąd też coraz częściej podejmowane są przez liczne organizacje próby mające na celu wypracowanie uniwersalnej badawczej definicji ZMP.

Istotną próbę ujednoczenia pojęciowego koncepcji „zielonych” miejsc pracy, a tym samym wyjaśnienia ich roli w zachodzących przemianach gospodarczych, podjęła się amerykańska rządowa agencja statystyczna *The Bureau of Labor Statistics (BLS)*¹¹. Na podstawie przeprowadzonych przez nią analiz należy stwierdzić, iż są to miejsca pracy związane z działalnością gospodarczą, która pomaga chronić środowisko, przyczynia się do jego odnowy (przywrócenia do stanu sprzed degradacji) lub ma na celu zachowanie zasobów naturalnych¹². Przy czym „zielone” miejsca pracy w omawianym przypadku będą swoim zakresem obejmować w szczególności działalność gospodarczą związaną z recyklingiem, redukcją zanieczyszczeń środowiska i rolnictwem ekologicznym. Koncepcja ta wyklucza sektor energetyczny, jako miejsce dla tworzenia ZMP. W omawianym przypadku takie postępowanie uzasadnione jest uwzględ-

⁹ UNEP, *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*, UNEP, St-Martin-Bellevue, 2011, s. 2.

¹⁰ V. Stoevska, D. Hunter, *Proposals for the statistical definition and measurement of green jobs*, International Labour Office, Genewa, 2012, s. 17.

¹¹ G. Gülen, *Defining, Measuring and Predicting Green Jobs*, Copenhagen Consensus Center 2011, s. 10–12.

¹² www.bls.gov/ [dostęp online: 11.04.2016].

nieniem w badaniach wpływu pozyskiwania energii na środowisko naturalne. Nawet w przypadku sektora odnawialnych źródeł energii (zwanego dalej w skrócie sektorem OZE) wpływ taki na podstawie przyjętych przez BLS analiz został określony, jako negatywny, co wynikało między innymi z zauważenia dużego zużycia przez ten sektor wody¹³.

Komisja Europejska zauważyła, iż „zielone” miejsca pracy obejmują wszystkie zawody, które zależą od środowiska naturalnego lub zostały stworzone, zastąpione bądź też przeddefiniowane (np. w oparciu o wymagane umiejętności, w zakresie stosowanych metod pracy) w procesie transformacji w kierunku zielonej gospodarki¹⁴. Tak skonstruowana definicja wraz z jej szerszym opisem nie wykluczają żadnego sektora gospodarki dla tworzenia „zielonych” miejsc pracy. Stąd też w przeciwieństwie do definicji prezentowanej przez BLS według Komisji Europejskiej powstają ZMP także w sektorze OZE.

Głos w dyskusji zmierzającej do określenia zarówno roli ZMP w gospodarce jak i zdefiniowania obszarów, na jakich na obecnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego należy się ich doszukiwać zajęła również Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). Tak specyficzne miejsca pracy według tej organizacji nie kwalifikują się do bezpośredniej definicji. Badacze interpretujący stanowisko MOP w omawianej kwestii źródła takiego osądu nad omawianą kwestią dopatrują się w tym, iż organizacja ta zwraca uwagę na interdyscyplinarność zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego i kwestii z nim związanych¹⁵. Stąd też próby konstruowania zwięzłej definicji nieposiadającej charakteru pogłębionego opisu uwzględniającego aspekty społeczne, gospodarcze i środowiskowe są bezzasadne. MOP podkreśla jednak, iż „zielone” miejsca pracy przyczyniają się do zmniejszenia negatywnego wpływu działalności gospodarczych na środowisko naturalne, przez co prowadzą do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Tego typu miejsca pracy w omawianym przypadku związane są w szczególności, ale nie wyłącznie z działalnościami ukierunkowanymi na zmniejszanie zużycia energii oraz surowców (zwłaszcza minimalizację znaczenia węgla w gospodarce), ochronę i przywracanie różnorodność biologicznej, a także na redukcję produkcji odpadów i zanieczyszczeń¹⁶.

¹³ G. Gülen, *Defining, Measuring, and Predicting...*, s. 10–12.

¹⁴ Komisja Europejska, *Towards a job-rich recovery*, SWD (2012) 92 final, Strasbourg, 2012, s. 4.

¹⁵ J.D. Sachs, W. V. Reid, *Investments toward sustainable development*, „Science”, 2006, vol 312, no. 5776, s. 1002.

¹⁶ ILO, *Global Challenges for Sustainable Development: Strategies for Green Jobs*, ILO Background Note G8 Labour and Employment Ministers Conference, Niigata, 2008, s. 8.

UNEP to kolejna organizacja, która także przysporzyła się do rozpowszechnienia znaczenia „zielonych” miejsc pracy w zachodzących obecnie przemianach społeczno-gospodarczych ukierunkowanych na zrównoważony rozwój. Według tej agendy ONZ omawiane miejsca pracy przyczyniają się do ochrony ekosystemów i bioróżnorodności, zmniejszania zużycia energii, materiałów oraz wody poprzez zastosowanie strategii wysokiej wydajności, tzw. „odwęglenia” gospodarki (zmniejszenia zapotrzebowania na węgiel w procesie produkcyjnym, a tym samym ograniczenia emisji CO₂), a także do zminimalizowania lub całkowitego uniknięcia generowania wszystkich rodzajów odpadów i zanieczyszczeń¹⁷. Pomimo niedoskonałości tej koncepcji wynikającej z braku możliwości przełożenia jej na grunt badań właściwych (brak dookreślenia na podstawie, jakich wskaźników interpretować zachodzące zmiany środowiskowe) UNEP wskazuje obszary badawcze, do których powinno kierować się badania dotyczące ZMP. Jest to przede wszystkim sektor rolnictwa, rybactwa, leśnictwa, turystyki, energetyki, transportu oraz budownictwa. Ponadto na podstawie przeprowadzanych przez UNEP analiz należy zauważyć, iż „zielone” miejsca pracy będą tworzone w sektorach związanych z gospodarowaniem odpadami, zasobami wodnymi oraz działaniami ukierunkowanymi na wspieranie efektywności energetycznej w przemyśle¹⁸.

Analiza wybranych kluczowych i wyżej przytoczonych definicji ZMP pozwala na stwierdzenie, iż są to miejsca pracy w sposób szczególnie przyjazne środowisku naturalnemu, które mogą powstawać w każdym, bądź też w ściśle określonych sektorach gospodarki (w zależności od przyjętej definicji). Kluczowym warunkiem jednakże dla zdefiniowania, czy dane miejsce pracy jest „zielone”, czy też, nie stanowi ocena ich pod względem realizacji zasad zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Zasady te podkreślają przede wszystkim konieczność zmiany systemu gospodarowania zasobami, jaki dominuje dotychczas na bardziej zasobooszczędny i w mniejszy sposób negatywnie oddziaływujący na środowisko naturalne. Stąd też do powstania „zielonych” miejsc pracy można dojść w podmiotach gospodarki narodowej, które będą zaangażowane w poprawę, jakości środowiska naturalnego, racjonalizację zużycia energii, zmniejszanie uzależnienia od paliw kopalnych oraz innych zasobów nieodnawialnych. Wśród ogółu licznych objaśnień, czym są ZMP ze względu na szczegółowe wskazanie obszaru badawczego, uwzględniającego obecny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego najwartościowszą przytoczoną koncepcją jest ta, którą proponuje UNEP. Na jej podstawie zostaną wyodrębnione i przed-

¹⁷ M. Renner, S. Sweeney, J. Kubit, *Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World*, UNEP, Nairobi, 2008, s. 25, www.ilo.org [dostęp online: 11.04.2016].

¹⁸ *Ibidem*, s. 42.

stawione w niniejszym artykule sekcje oraz działy gospodarki w Polsce, w których na obecnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego można upatrywać tworzenia „zielonych” miejsc pracy.

Sekcje i działy gospodarki istotne dla tworzenia „zielonych” miejsc pracy w Polsce

Pomimo licznych badań przeprowadzanych w ostatnich latach ukierunkowanych na oszacowanie liczby „zielonych” miejsc pracy w gospodarce wciąż trudno wprost podać dokładną liczbę takich miejsc pracy. W przypadku Polski trudność ta dodatkowo wynika stąd, iż Główny Urząd Statystyczny nie podejmuje prób statystycznego wyodrębnienia tak specyficznych miejsc pracy w porównaniu do innych krajów na świecie. Stąd też obecnie przeprowadzane badania z zakresu „zielonych” miejsc pracy w Polsce dotyczą przede wszystkim sytuacji na regionalnych, bądź też lokalnych rynkach pracy.

W celu określenia liczby ZMP w gospodarce stosuje się trzy zasadniczo różniące się od siebie podejścia badawcze. Pierwsze z nich odwołuje się do nakładów finansowych na cele środowiskowe. Podejście to jest krytykowane ze względu na dużą uznaniowość zarówno do kosztów, jakie należy ponieść na utworzenie „zielonego” miejsca pracy (błąd uniwersalnego podejścia do kosztów tworzenia miejsc pracy w gospodarce) jak i samych nakładów ponoszonych na cele środowiskowe (brak kompleksowych danych mówiących o wydatkach środowiskowych oraz sposobu zakwalifikowania danych wydatków, jako środowiskowych). Drugie podejście w badaniach ZMP związane jest z ich utożsamieniem z zielonymi zawodami¹⁹. Stanowisko takie jest krytykowane ze względu na to, iż nie uwzględnia faktu, że osoba wykształcona w zakresie zielonego zawodu może nie pracować na „zielonym” miejscu pracy. Trzecie podejście badawcze wskazuje z kolei na sektory gospodarki, w których należałoby dokonać badań szczegółowych pozwalających na wyodrębnienie ZMP. Ze względu na wskazane wady dwóch pierwszych wymienionych powyżej podejść do szacowania liczby ZMP w gospodarce najczęściej wykorzystywane jest ujęcie sektorowe.

Podejście sektorowe brane pod uwagę do oszacowania liczby ZMP również nie jest pozbawione błędów. Jak wynika z wcześniej przytoczonych definicji, istnieje znacząca rozbieżność między sektorami, które są istotne dla tworzenia ZMP na obecnym poziomie implementacji idei zrównoważonego rozwoju w procesy społeczno-gospodarcze. Od poprawności weryfikacji sektorów w dużej mierze będą więc zależeć wyniki

¹⁹ K. Rogalińska, T. Rogaliński, *Biały i zielony sektor w województwie małopolskim. Ekspertyza wykonana na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego*, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Kielcach, Kielce, 2012, s. 42–47.

uzyskane w badaniach właściwych (błąd uznaniowości bądź braku zakwalifikowania danego sektora do badań). Sektory takie należy traktować w kategorii obszarów, na których w największym stopniu dochodzi do zmian jakościowych miejsc pracy.

W Polsce w dotychczas przeprowadzanych badaniach najczęściej przyjmowane jest stanowisko UNEP w kwestii wyznaczania obszarów dla oszacowania liczby „zielonych” miejsc pracy²⁰. Jednak liczba tych sektorów jest często w sposób niewłaściwy i nieuzasadniony rozszerzana. W ten sposób dochodzi między innymi do identyfikacji ZMP w górnictwie i kopalnictwie. Takie rozszerzenia z punktu widzenia literatury przedmiotu często są kontrowersyjne. Zwłaszcza dotyczy to przytoczonego sektora górnictwa i kopalnictwa²¹.

Powiększanie liczby sektorów wytypowanych przez UNEP, jako kluczowych dla tworzenia „zielonych” miejsc pracy powinno opierać się na dogłębnej analizie problematyki związanej z zieloną gospodarką. Tymczasem, jak wykazują dotychczas przeprowadzone badania, o kwalifikacji sektora, jako korzystnego dla tworzenia ZMP decyduje w głównej mierze zdiagnozowanie w określonym sektorze przez dany zespół badawczy znaczącej liczby osób wykonujących zielone zawody. Podejście takie jest niewłaściwe, gdyż nie jest ukierunkowane na jakościowe przebadanie, czy dane miejsca pracy można uznać za „zielone”. Tym samym przeprowadzane badania nie wskazują, czy dane miejsca pracy przyczyniają się do „zazieleniania” się gospodarki.

Na podstawie kierunku „zazieleniania” się procesów społeczno-gospodarczych, które są ściśle uzależnione od wzrostu świadomości ekologicznej społeczeństw można wysunąć postulat, aby wykaz zaproponowany przez agendę ONZ uzupełnić sektorami gospodarki, które ukierunkowane są na:

- badania naukowe mające na celu wypracowywanie innowacji technicznych i technologicznych zmniejszających presję dotychczas prowadzonych działalności gospodarczych na środowisko naturalne,
- budowanie świadomości ekologicznej wśród pracowników i całych społeczności,
- naprawę i konserwację maszyn i urządzeń zarówno przemysłowych jak i użytku osobistego.

Zakwalifikowanie powyżej wymienionych obszarów działalności podmiotów gospodarki narodowej do zakresu zielonej gospodarki w sposób istotny uzupełnia stanowisko UNEP. Przede wszystkim wymienione obszary zwracają uwagę na budowanie świadomości ekologicznej i koniecz-

²⁰ WUP w Łodzi, Potencjał rynku pracy województwa łódzkiego w obszarze zielonej i srebrnej gospodarki, Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi, Łódź, 2015, s. 40–42.

²¹ V. Stoevska, D. Hunter, *Proposals for the...*, s. 18.

ność inwestycji w obszary ukierunkowane na badania i rozwój. Ponadto wskazują na konieczność zasobooszczędności i minimalizację negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko naturalne poprzez możliwość wydłużenia użyteczności danych dóbr.

Sektory zaproponowane przez UNEP i obszary wytypowane przez autora (związane z naprawą, badaniami naukowymi i budowaniem świadomości ekologicznej) mają swoje odzwierciedlenie w postaci odpowiednich sekcji i działów w Polskiej Klasyfikacji Działalności. Tym samym w działach gospodarki wymienionych w Tabeli 1 można spodziewać się, iż na obecnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego będą w sposób najintensywniejszy zachodzić przeobrażenia gospodarcze w kierunku zielonej gospodarki. Należy przypuszczać, że będzie dochodzić tam do zmian jakościowych miejsc pracy i tworzenia „zielonych” miejsc pracy. Wymienione w Tabeli 1 sekcje i działy gospodarki należy rozumieć, jako te, w których w najbliższym czasie powinno dojść do „zazielenienia” gospodarki z uwagi na ukierunkowane na nie działania poruszane w licznych strategiach krótko i długookresowych zarówno na szczeblu Unii Europejskiej jak i krajowym.

Wytypowane w Tabeli 1 sekcje i działy stanowią zawężony obszar badawczy, do którego obecnie można kierować badania mające na celu analizę ZMP. Wyróżnione obszary konkretyzują teoretyczne definicje zielonej gospodarki wskazując wprost, do jakich aspektów odwołują się one na obecnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.

Przytoczone podejście sektorowe w badaniach właściwych, pomimo swoich walorów poznawczych (zawężanie pola badawczego), jest bardzo często nieodpowiednio stosowane przez badaczy w kontekście badania „zielonych” miejsc pracy. Najczęściej dochodzi do błędu utożsamienia wszystkich miejsc pracy w danym sektorze z „zielonymi” miejscami pracy. Jak wynika z dotychczas przeprowadzonych badań, w niektórych przypadkach dochodzi do utożsamienia nawet ponad 60% miejsc pracy w podmiotach gospodarki narodowej z „zielonymi” miejscami pracy w danym regionie. Błąd taki podyktowany jest brakiem zrozumienia, czym są ZMP oraz brakiem operacjonalizacji definicji do badań właściwych. Operacjonalizacja taka zdaniem autora pozwoliłaby na wyodrębnienie z ogółu liczby miejsc pracy w zidentyfikowanych sektorach tych, którym można przypisać miano „zielonych”. Opracowanie odpowiednich wskaźników pozwoliłoby uniknąć błędu przeszacowania bądź też niedoszacowania liczby ZMP w gospodarce. Wskaźniki takie powinny nawiązywać do wpływu miejsca pracy na środowisko naturalne. Stąd też obecnie konstruowane badania, a zwłaszcza otrzymywane w nich wyniki należy bardziej postrzegać w charakterze poznawczym obszaru badawczego, niż jako wprost informujące o liczbie tego rodzaju miejsc pracy w gospodarce. Brak jakościowej definicji „zielonych” miejsc pracy przyczynia się również do mylących wniosków w zakresie roli i znaczenia tak specyficznych miejsc pracy dla rozwoju danego lokalnego bądź też regionalnego rynku pracy

Nazwa sekcji	Nr działu	Polska klasyfikacja działalności (PKD)
Sekcja A	01	uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową
	02	leśnictwo i pozyskiwanie drewna
	03	rybactwo
Sekcja C	33	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń
Sekcja D	35	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E	36	pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody
	37	odprowadzanie i oczyszczanie ścieków
	38	działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
	39	działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami
Sekcja F	41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
	42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej
	43	roboty budowlane specjalistyczne
Sekcja H	49	transport lądowy oraz transport rurociągowy
	50	transport wodny
	51	transport lotniczy
	52	magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport
	53	działalność pocztowa i kurierska
Sekcja I	55	zakwaterowanie
Sekcja M	70	działalność firm centralnych (headoffices); doradztwo związane z zarządzaniem
	71	działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne
	72	badania naukowe i prace rozwojowe
	74	pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Sekcja N	79	działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
	81	działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni
Sekcja P	85	edukacja
Sekcja S	95	naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego

Tabela 1. Sekcje i działy PKD 2007 ukierunkowane na rozwój zielonej gospodarki

Źródło: opracowanie własne na podstawie PKD 2007, www.stat.gov.pl/bdl/app/slow_inne.klas_pkd2007 [dostęp online: 18.04.2016].

Podsumowanie

„Zielone” miejsca pracy, jak obrazują przytoczone w powyższym artykule koncepcje, przyczyniają się nie tylko do zmniejszenia presji gospodarki na środowisko naturalne, ale i do wzrostu gospodarczego oraz zapewnienia obecnym i przyszłym pokoleniom szans na zaspokojenie ich potrzeb rozwojowych. Wspieranie rozwoju zielonej gospodarki, a przez to tworzenia ZMP jest, więc ważnym długofalowym wyzwaniem. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż proces zmian gospodarczych ukierunkowany na wzrost zasobooszczędności, efektywności oraz minimalizację negatywnego wpływu działalności gospodarczych na środowisko naturalne wymaga podjęcia licznych inicjatyw. Działania takie wymagają czasu zarówno z punktu widzenia wypracowania odpowiednich technologii jak i akceptacji ze strony społeczeństwa.

Na obecnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego można wskazać sektory gospodarki, w których należy się spodziewać intensywnego tworzenia „zielonych” miejsc pracy. Ujęcie sektorowe, pomimo swoich zalet badawczych, do jakich należy przede wszystkim konkretyzacja obszaru badawczego jest w sposób niewłaściwy wykorzystywane, o czym przekonują wyniki dotychczas przeprowadzanych badań w Polsce. W ten sposób dochodzi do błędów poznawczych, w tym do znacznego przeszacowania liczby ZMP. Stąd też koniecznością staje się wypracowanie takiej definicji badawczej „zielonych” miejsc pracy, która pozwalałaby na wyodrębnienie ich w danym sektorze. Nie powinno natomiast utożsamiać się wszystkich miejsc pracy w wybranych sektorach z ZMP. Dotychczasowe wyniki badań nad „zielonymi” miejscami pracy w Polsce należy, więc traktować w sposób bardziej pogładowy (przybliżającym istotę omawianego zagadnienia), niż informacyjny o wielkości i strukturze tak specyficznych miejsc pracy w gospodarce.

Bibliografia

Literatura książkowa

- Burchard-Dziubińska M., *Rozwój „zielonej” gospodarki*,
 Burchard-Dziubińska M., A. Rzeńca, D. Drzazga, *Zrównoważony rozwój – naturalny wybór*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 2014.
- Gawor L., *Wizja nowej wspólnoty ludzkiej w idei zrównoważonego rozwoju*, „Problemy Ekorozwoju”, 2006.
- Gülen G., *Defining, Measuring and Predicting Green Jobs*, Copenhagen Consensus Center, 2011.
- ILO, *Global Challenges for Sustainable Development: Strategies for Green Jobs*, ILO Background Note G8 Labour and Employment Ministers Conference, Niigata, 2008.
- Kassenberg A., Śniegocki A., *W kierunku niskiemisyjnej transformacji rynku pracy*, Instytut na Rzecz Ekorozwoju, Warszawa, 2014.
- Komisja Europejska, *Plan działania na rzecz zasobooszczędnej Europy*, Bruksela, 2011.
- Komisja Europejska, *Towards a job-rich recovery*, SWD (2012) 92 final, Strasbourg, 2012.
- Renner M., Sweeney S., Kubit J., *Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World*, UNEP, Nairobi, 2008.
- Rogalińska K., Rogaliński T., *Biały i zielony sektor w województwie małopolskim. Ekspertyza wykonana na zlecenie Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego*, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Kielcach, Kielce, 2012.
- Sachs J. D., Reid W.V., *Investments toward sustainable development*, „Science”, 2006.
- Skowroński A., *Zrównoważony rozwój perspektywą dalszego rozwoju cywilizacyjnego*, „Problemy Ekorozwoju”, 2006, vol. 1 no 2.
- Stigler G. J., *The Economist as Preacher* [w:] *The Economist as Preacher and Other Essays*, The University of Chicago Press, Chicago, 1982.
- Stoewska V., Hunter D., *Proposals for the statistical definition and measurement of green jobs*, International Labour Office, Genewa, 2012.
- Trzepacz P., *Geneza i istota koncepcja rozwoju zrównoważonego*, [w:] P. Trzepacz (red.), *Zrównoważony rozwój – wyzwania globalne*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków, 2012.
- UNEP, *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*, UNEP, St-Martin-Bellevue, 2011.
- WUP w Łodzi, *Potencjał rynku pracy województwa łódzkiego w obszarze zielonej i srebrnej gospodarki*, Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi, Łódź, 2015.

Źródła internetowe

- www.un-documents.net
www.stat.gov.pl
www.bls.gov
www.ilo.org
www.eur-lex.europa.eu